

1. TOEPASSINGSGEBIED

Reikwijdte:

De instructie is van toepassing op aanvragers van Zuyderland MC, Heerlen en Sittard-Geleen.

Deze inzendinginstructie is bestemd voor alle afnemers en inzenders van pleuravocht, pericardvocht, buikspoelvocht en ascites t.b.v. cytologisch onderzoek op de afdeling klinische pathologie (KP).

Toepassingsgebied:

Dit document heeft betrekking op het aanvragen van cytologische diagnostiek bij puncties van pleuravocht, pericardvocht, buikspoelvocht en ascites. Tevens worden monsterbehandeling, verzendklaar maken en het transport naar de klinische pathologie beschreven.

Voor de uitvoering van de puncties zijn instructies beschikbaar van uw eigen specialisme. Monsterbehandeling, verzendklaar maken en transport dienen volgens deze instructie te geschieden.

Dit document is van toepassing op de onderstaande in te sturen materialen / vochten:

- Pleuravocht
- Pericardvocht
- Buikspoelvocht
- Ascites

Voor inzendinginstructies van cytologische puncties van andere organen wordt verwezen naar de onderstaande documenten:

- Cystevocht, zie [‘inzendinginstructie cytologie, cystevocht \(KP\)’](#)
- Gewrichtsvocht, zie [‘inzendinginstructie cytologie, gewrichtsvocht \(KP\)’](#)
- Liquor, zie [‘inzendinginstructie cytologie, liquor \(KP\)’](#)
- Punctie uit solide laesies (FNA) o.a. lymfeklier, speekselklier, schildklier en mamma, zie [‘inzendinginstructie cytologie, FNA punctie solide laesies \(KP\)’](#)

2. DEFINITIES EN TERMEN

Definitie en/of termen	Verklaring
BSN	Burger Service Nummer
CITO	Versnelde procedure / doorloop van het onderzoek
Cytologie	Celleer, microscopisch onderzoek van cellen
FNA	Fine Needle Aspiration = punctie met dunne naald. Techniek wordt gebruikt voor cytologische puncties
KCHL	Klinisch Chemisch en Hematologisch Laboratorium
KP	Klinische Pathologie
MMB	Medische Microbiologie
PA	Pathologische Anatomie, oude benaming Klinische Pathologie. Afkorting wordt echter nog algemeen gebruikt.
SAP	Systemen, Applicaties en Producten in gegevensverwerking, het ziekenhuis informatiesysteem van Zuyderland

3. BEVOEGDHEDEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Inzender (aanvragend arts)	afname en transport van diagnostisch materiaal
Klinisch patholoog:	professioneel
Unitmanager:	organisatorisch en hiërarchisch

4. BENODIGDE MATERIALEN

4.1 Aanvraagformulier

- Aanvraagformulier voor algemeen cytologisch onderzoek
 - SAP aanvraag voor klinische pathologie.
 - Bij uitval SAP is een aanvraagformulier te downloaden via Huisnet Zuyderland, tabblad ICMT, noodprocedures laboratoria, noodformulieren ([Noodformulieren](#)).
 - Bij uitval van netwerk of Huisnet is een papieren aanvraagformulier te verkrijgen bij de afdeling Klinische Pathologie

4.2 Stickers of labels met

- Patiëntgegevens (naam, geboortedatum en geslacht)
- Bij voorkeur geprinte etiketten (SAP of Glims)

4.3 Potje, container, centrifugebuis

Het verkregen vocht kan verzonden worden in spuit of opvangsysteem dat gebruikt is voor de punctie / drainage, denk echter aan besmettingsgevaar:

- Geen naald op spuit, gebruik schroefdoopje om spuit af te sluiten.
- Bij verontreiniging ofwel:
 - buitenkant schoonmaken en ontsmetten met alcohol 70%
 - verpakken in zak(je) of anderszins

Als het vocht verdeelt moeten worden of het opvangsysteem sterk verontreinigd is kan ook gebruik gemaakt worden van (schone en goed sluitende):

- Centrifugebuis, maximaal 50 ml
- Potje of container, maximaal 1000 ml

5. WERKWIJZE

5.1 Algemeen

Informatie en instructie over het aanvragen van een onderzoek voor klinische pathologie en over het invullen van het aanvraagformulier, al dan niet elektronisch, zijn te vinden op de website van het laboratorium KP en in de documenten

- a) [Aanvraag voor klinische pathologie, informatie voor artsen en patiënten](#)
- b) [Aanvraagformulieren KP; Instructie voor aanvragers](#)
- c) [Afnemen \(monster\)materiaal t.b.v. een aanvraag klinische pathologie](#)

5.2 Aanvragen cytologisch onderzoek

5.2.1 Elektronische aanvraag (SAP)

- Controleer of de juiste patiënt en juiste aanvrager zijn geselecteerd
- Vul relevante klinische gegevens en vraagstelling in
- Vul aard materiaal en verkrijgingswijze in
- Bevestig en **print** de order

5.2.2 Aanvraag **op papier** (noodprocedure)

Vul het aanvraagformulier Algemene Cytologie in, let op:

- Info patiënt: naam, voorletters, geboortedatum, patiëntnummer en eventueel BSN-nummer
- Info aanvrager: naam en aanvragercode SAP
- Info aanvraag: afnamedatum, afnametijd
- Klinische info: klinische gegevens, aard materiaal en vraagstelling

5.2.3 CITO-onderzoek

- Aanvragen voor CITO-onderzoek worden alleen gehonoreerd na overleg met een van de klinisch pathologen. In overleg tussen aanvrager en patholoog worden vraagstelling en, hierop afgestemd, te verwachten tijdsplan tot (voorlopige) uitslag besproken.
- Op een CITO-aanvraag dienen, naast de gebruikelijke aanvraaggegevens te worden vermeld:
 - CITO-beoordeling i.o.m. (naam patholoog)
 - Naam en telefoon- of seinumnummer ten behoeve van het doorgeven van de CITO-uitslag.

5.3 Materiaal afname en monsterbehandeling

- *Voorkom lysis*
 - Gebruik vers afgenomen lichaamsvocht
 - Géén drainagevocht dat urenlang verzameld is in drainagezak.
 - Breng het monster zo snel mogelijk naar ontvangstpunt, zie ook 5.5 en 5.7
 - Koel het monster als transport niet meteen mogelijk is, zie ook 5.6
- *Stuur voldoende monstermateriaal in*
 - Bij maligniteiten is aanvullend onderzoek (immuuncytochemie) vaak noodzakelijk om een uitspraak te kunnen doen over de locatie van de primaire tumor
 - Voor cytologisch onderzoek wordt minimaal 5 en maximaal 200 ml vocht gebruikt.
 - Meer insturen (tot 1 L) mag, maar hoeft niet.
- *Neem een representatief monster*
 - Celmateriaal zakt uit naar de bodem van het afnamesysteem.
 - Meng het vocht goed als slechts een gedeelte wordt ingezonden voor cytologisch onderzoek.
- *Voorkom verwisselingen en onduidelijkheid*
 - Voorzie het opvangsysteem, potje of de buis van de benodigde patiëntgegevens: naam, geboortedatum en geslacht (bij voorkeur d.m.v. een door het systeem gegenereerde sticker/label).
 - Gebruik bij meerdere inzendingen aparte potjes / buisjes voor elke punctie en markeer die met I, II, III etc.
- *Voorkom besmettingsgevaar*
 - Stuur het vocht op in een schoon, lekvrij en op de hoeveelheid vocht afgestemd afnamesysteem, potje of centrifugebuis.
 - Wordt het vocht aangeleverd in een spuit dan dient deze voorzien te zijn van een schroefstopje (**zonder naald!**).
 - Gebruik een schone extra verpakking als het afnamesysteem bevuild is met patiëntmateriaal

5.4 Verzendklaar maken

- De klinische pathologie werkt **niet** papierloos. Een monster voor cytologisch onderzoek dient samen met een ingevulde (en geprinte) aanvraag voor cytologisch onderzoek te worden verzonden.
- Controleer of de patiëntgegevens op aanvraagformulier en afnamesysteem / potje / centrifugebuis overeenkomen.
- Bij inzending van meerdere monsters dit duidelijk specificeren op aanvraag, d.m.v. een onderverdeling overeenkomstig de onderverdeling op de gebruikte potjes / buisjes.
- Controleer het monster op eerder genoemde aspecten m.b.t. besmettingsgevaar (zie 4.3 en 5.3).
- Bij een gecombineerde aanvraag (samen met onderzoek voor laboratoria KCHL en MMB) moet het voor het Frontoffice duidelijk zijn welk monster voor de pathologie is.
 - Denk aan aanvraagformulier of print van de cytologie order
 - Markeer de monsters bestemd voor cytologisch onderzoek met KP of PA

5.5 Transport binnen openingstijden

Het monstermateriaal kan, zonder vooraankondiging, binnen de openingstijden van het laboratorium ingezonden worden (maandag t/m vrijdag van 8.00 – 17.00 uur).

Zuyderland Sittard-Geleen

Breng het monster en het bijbehorende aanvraagformulier naar het innamepunt van materiaal t.b.v. de klinische pathologie:

- a) Frontoffice laboratoria
- b) Laboratorium liftje
- c) Laboratorium klinische pathologie

Zuyderland Heerlen

Breng het monster en het bijbehorende aanvraagformulier naar het innamepunt van materiaal t.b.v. de klinische pathologie:

- a) Frontoffice laboratoria
- b) Balie van de bloedafname
- c) Balie Laboratorium klinische pathologie

5.6 Tijdelijke opslag

Het monstermateriaal mag NIET tijdelijk bij kamertemperatuur opgeslagen worden maar dient direct naar het innamepunt gebracht te worden. Indien dit niet mogelijk is, kan het eventueel maximaal 72 uur in de koelkast bewaard worden.

5.7 Transport buiten openingstijden

Breng het monster en het bijbehorende aanvraagformulier:

- Voor locatie Sittard-Geleen naar het frontoffice van de laboratoria.
- Voor locatie Heerlen naar het frontoffice KCHL / laboratoria.

5.8 Advies of spoedgevallen

- Binnen de openingstijden van de klinische pathologie (8:00 – 17:00) kan contact worden opgenomen met de unit Cytologie: toestel 15908, de coördinerend analist Cytologie: tel 088-459 3638 of een van de klinisch pathologen.
- Buiten de openingstijden kan via de telefooncentrale van Zuyderland contact worden opgenomen met dienstdoende analist of patholoog: telefoon 088-4597777.

6. BIJBEHORENDE DOCUMENTEN EN FORMULIEREN

- [Aanvraag voor klinische pathologie, informatie voor artsen en patiënten](#)
- [Aanvraagformulieren KP; Instructie voor aanvragers](#)
- [Afnemen \(monster\)materiaal t.b.v. een aanvraag klinische pathologie](#)
- [Inzendinstructie cytologie, cystevocht](#)
- [Inzendinstructie cytologie, gewrichtsvocht](#)
- [Inzendinstructie cytologie, liquor](#)
- [Inzendinstructie cytologie, FNA punctie solide laesies \(KP\)](#)

7. LITERATUUR

n.v.t.

8. BIJLAGEN

n.v.t.